

Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie dla Gminy Miejskiej Kraków na lata 2014 – 2020.

I.	Wstęp	str. 1
II.	Zjawisko przemocy w rodzinie	str. 1
III.	Podstawy prawne Programu	str. 2
IV.	Diagnoza zjawiska przemocy w rodzinie	str. 2
	1. Charakterystyka zjawiska w oparciu o dostępne badania	str. 2
	2. Charakterystyka zjawiska w oparciu o dane instytucjonalne	str. 3
V.	Wnioski	str. 8
VI.	Adresaci Programu	str. 9
VII.	Realizatorzy Programu	str. 9
VIII.	Cele Programu i przedsięwzięcia planowane do realizacji	str. 9
IX.	Monitorowanie i sprawozdawczość	str. 22
X.	Skutki finansowe realizacji Programu	str. 23

I. Wstęp.

Podstawową cechą działań podejmowanych w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie powinno być przede wszystkim szybkie reagowanie, mające na celu przerwanie przemocy w rodzinie oraz skuteczna pomoc osobom dotkniętym przemocą w rodzinie. Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie dla Gminy Miejskiej Kraków określa działania, ich cel, sposób realizacji, adresatów oraz realizatorów, co wpłynie na zwiększenie skuteczności realizacji zadania określonego w obowiązujących aktach prawnych w odniesieniu do charakteru Gminy Miejskiej Kraków.

Z uwagi na charakter podejmowanych działań z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie dotyczą one:

- 1) osób dotkniętych przemocą w rodzinie,
- 2) mieszkańców Miasta w zakresie reagowania na przemoc w rodzinie, edukowanie społeczności, co do sposobów uzyskania pomocy specjalistycznej,
- 3) przedstawicieli instytucji zobowiązanych do przeciwdziałania przemocy w rodzinie w zakresie skutecznego reagowania na przemoc w rodzinie i podejmowania interdyscyplinarnych działań.

II. Zjawisko przemocy w rodzinie.

Przemoc w rodzinie to zjawisko społeczne dotyczące bezpośrednio ofiar, sprawców i świadków przemocy, w które uwikłane zostają również osoby wspólnie zamieszkujące, najbliższe otoczenie sąsiedzkie oraz zaangażowani w pomoc rodzinie przedstawiciele instytucji, mających z nią kontakt.

Ustawa z 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie definiuje przemoc jako jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie naruszające prawa lub dobra osobiste osób, w szczególności narażające te osoby na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, naruszające ich godność, nietykalność cielesną, wolność, w tym seksualną, powodujące szkody na ich zdrowiu fizycznym lub psychicznym, a także wywołujące cierpienia i krzywdy moralne u osób dotkniętych przemocą.

Przemoc w rodzinie przybiera różne formy, wśród których wyróżnione zostały przemoc fizyczna, psychiczna w tym ekonomiczna, seksualna.

III. Podstawy prawne Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie dla Gminy Miejskiej Kraków.

Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie dla Gminy Miejskiej Kraków został opracowany w oparciu o akty prawne, które określają obowiązek opracowania i realizacji gminnego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie oraz precyzują procedurę postępowania w przypadku podejrzenia przemocy w rodzinie:

1. Ustawę o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie z 29 lipca 2005 r. (z późn. zm.),
2. Rozporządzenie Rady Ministrów w sprawie procedury „Niebieskie Karty” oraz wzorów formularzy „Niebieska Karta” z dnia 13 września 2011 r.

Niniejszy Program, w ramach którego będą realizowane działania skierowane do społeczności Krakowa oraz poszczególnych osób dotkniętych przemocą w rodzinie, jest równocześnie realizacją ustawowego obowiązku tworzenia gminnego systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Dotychczas Program Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie dla Gminy Miejskiej Kraków i oddziaływania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie były realizowane w oparciu o uchwałę Rady Miasta Krakowa nr C/1334/10 z dnia 12.05.2010 r. w sprawie przyjęcia Programu Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie dla Gminy Miejskiej Kraków.

IV. Diagnoza zjawiska przemocy w rodzinie.

1. Charakterystyka zjawiska przemocy w oparciu o dostępne badania

Przemoc w rodzinie jest zjawiskiem, którego skalę trudno określić w bezpośrednich badaniach społecznych, co uniemożliwia określenie rzeczywistego jego obrazu i charakteru. Wpływ na to mają przede wszystkim czynniki indywidualne dotyczące osób dotkniętych przemocą w rodzinie, niechętnie ujawniających swoje doświadczenie krzywdy doznanej od najbliższych, ale również czynniki kulturowe i społeczne.

Z uwagi na zatajanie problemu przemocy w rodzinie, dane liczbowe uzyskiwane na podstawie zgłoszeń o podejrzeniu przemocy zbierane przez instytucje i organizacje pomagające rodzinom dotkniętym przemocą, zapewne pokazują jedynie wycinek występującego zjawiska.

W oparciu o dostępne badania z 2007 r., mające na celu m.in. oszacowanie liczby ofiar oraz sprawców przemocy w rodzinie¹ wynika, że w ciągu swojego życia przemocy od członka rodziny doświadczyło 36% Polaków, z czego wielokrotnie krzywdzonych było 11% badanych. Ponadto wg powyższych badań w odniesieniu do doświadczenia określonych form przemocy w rodzinie, w ciągu ostatnich 12 miesięcy od przeprowadzonego badania, doświadczało: 22% badanych przemocy psychicznej, 21% ekonomicznej, 17% seksualnej oraz 12% osób doświadczyło przemocy fizycznej.

Wśród ogółu dorosłych Polaków, którzy objęci zostali w 2011 r. badaniem reprezentatywnym na temat przemocy w rodzinie², 44% z nich przyznało, że kiedykolwiek

---

¹ Polacy wobec zjawiska przemocy w rodzinie oraz opinie ofiar, sprawców i świadków o występowaniu i okolicznościach występowania przemocy w rodzinie. Wyniki badań TNS OBOP dla Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej Warszawa, październik 2007 r.
http://www.mpips.gov.pl/gfx/mpips/userfiles/File/Przemoc%20w%20rodzinie/wyniki_badan_13.11.07.pdf; odczyt z dnia 12.11.2013r.

² Diagnoza dotycząca osób stosujących przemoc w rodzinie: Komentarz do wyników badań raport z badania eksperckiego IDEABLOG zrealizowanego na Zamówienie Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej.
http://www.mpips.gov.pl/gfx/mpips/userfiles/_public/1_NOWA%20STRONA/Przemoc%20w%20rodzinie/dane%20statystyczne/2%20RAPORT_PRZEMOC_W_RODZINIE_IDEABLOG_FIN.pdf; odczyt z dnia 12.11.2013r.

doświadczyło przemocy ze strony kogoś z rodziny/domowników (38% - przemocy psychicznej, 27% - przemocy fizycznej, a 5% - przemocy seksualnej). 32% badanych Polaków przyznało, że zdarzyło im się kiedykolwiek użyć przemocy wobec członka rodziny/domownika (26% - przemocy psychicznej, 16% - przemocy fizycznej, a 1% - przemocy seksualnej).

2. Charakterystyka zjawiska przemocy w oparciu o dane instytucjonalne.

Od 2010 r. w Krakowie jest realizowany Program Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie. Program obejmuje działania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie, realizowane przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej we współpracy z instytucjami działającymi w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie, m.in Ośrodkiem Interwencji Kryzysowej, Ośrodkiem dla Osób Dotkniętych Przemocą.

Zgodnie z danymi GUS, w 2012 r. Kraków zamieszkiwało 758 334 mieszkańców (w tym 405 051 kobiet). W 2012 r. w ramach realizacji zadań z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie w MOPS działaniami objęto 3 334 mieszkańców Krakowa z 1 074 rodzin dotkniętych przemocą w rodzinie. W 2013 r. było to 4 633 osoby z 1405 rodzin.

Rok	2012	2013
Liczba rodzin objętych pomocą z uwagi na przemoc w rodzinie	1074	1405
Liczba osób w rodzinach objętych pomocą z uwagi na przemoc w rodzinie	3334	4633

Tabela nr 1. Liczba rodzin i osób, dotkniętych przemocą objętych pomocą MOPS w ramach Programu w latach 2012 – 2013 (opracowanie własne na podstawie danych MOPS)

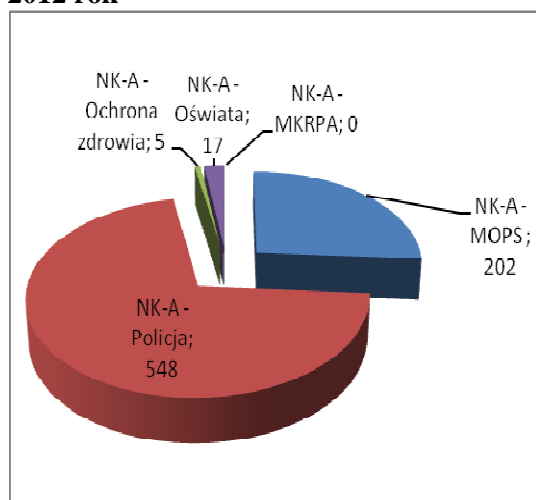
W Miejskim Ośrodku Pomocy Społecznej działania na rzecz osób dotkniętych przemocą w rodzinie podejmowane były w ramach pracy socjalnej. Od października 2011 r. są one regulowane Rozporządzeniem Rady Ministrów z 13.09.2011 r. w sprawie procedury „Niebieskie Karty” oraz wzorów formularzy „Niebieska Karta”. W ramach powyższej procedury w 2012 r. w Krakowie wszczętych zostało 772 a w 2013 r. 697 „Niebieskich Kart”, inicjujących działania skierowane do rodzin dotkniętych przemocą. Do wszczynania procedury zobligowani są przedstawiciele Policji, pomocy społecznej, oświaty, ochrony zdrowia i komisji ds. rozwiązywania problemów alkoholowych.

Realizowany dotychczas Program Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie obejmował regularne wizyty w środowiskach dotkniętych przemocą w rodzinie przez pracowników socjalnych MOPS, mających na celu udzielanie wsparcia i pomocy w przerwaniu sytuacji przemocy w rodzinie. W 2012 r. zrealizowanych zostało 7 609 wizyt w rodzinach, a w 2013 r. było ich 8754.

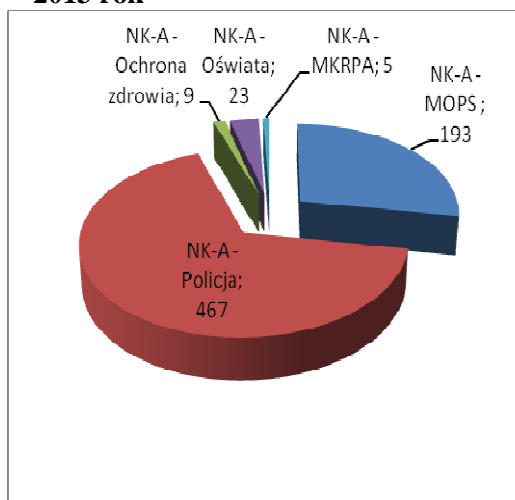
Instytucja wszczynająca procedurę „Niebieskie Karty”	2012	2013
Pomoc społeczna	202	193
Policja	548	467
Ochrona zdrowia	5	9
Oświata	17	23
Miejska Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych	0	5
Suma	772	697

Tabela nr 2. Instytucje wszczynające procedurę „Niebieskie Karty” w latach 2012 – 2013.

2012 rok

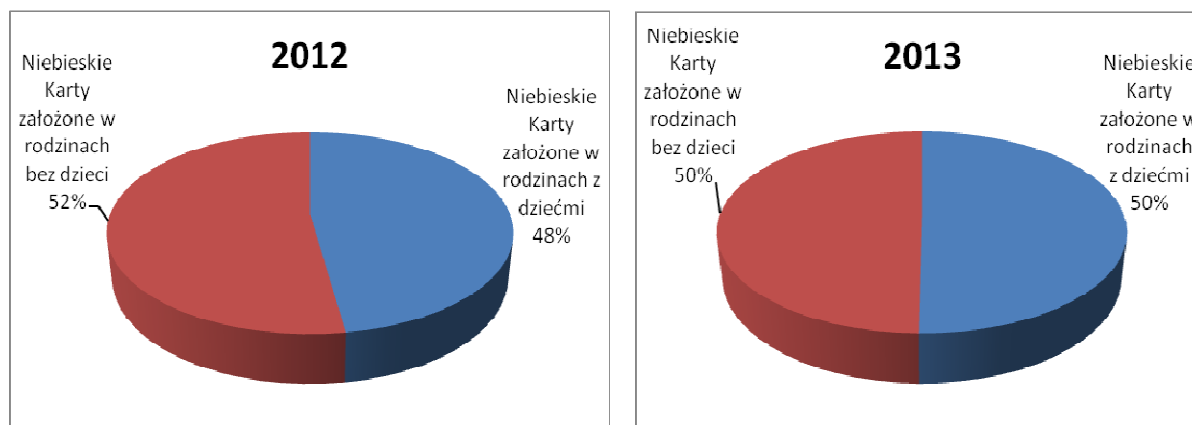
2013 rok

Wykres nr 1. Instytucje wszczynające procedurę „Niebieskie Karty” w 2012 r. i 2013 r.

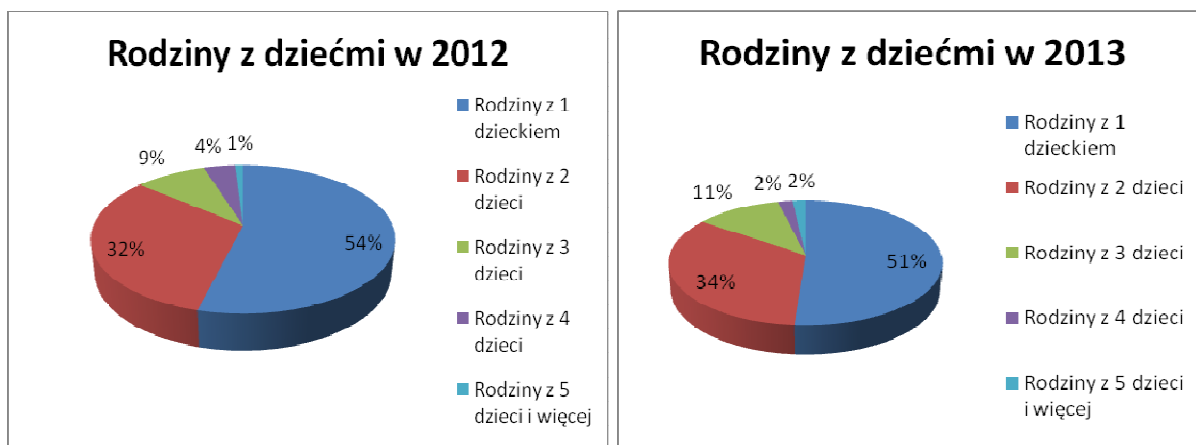
Działania z zakresu reagowania na zgłoszenia sytuacji przemocy w rodzinie są realizowane w największym wymiarze przez Policję oraz przez pomoc społeczną.

W odniesieniu do danych związanych z procedurą „Niebieskie Karty” spośród 772 rodzin, dla których wszczęta była procedura w 2012 r., 368 (52%) stanowiły rodziny z dziećmi. Wskaźnik ten kształtował się na podobnym poziomie w 2013 r., kiedy wśród 697 „Niebieskich Kart”, w 350 przypadkach procedura była realizowana dla rodzin z dziećmi, stanowiąc 50% wszystkich rodzin objętych procedurą.

Wykres nr 2. „Niebieskie Karty” w rodzinach z dziećmi w 2012r. i 2013r.

Spośród wszystkich rodzin z dziećmi, w których wszczęta była procedura „Niebieskie Karty”, ponad połowę rodzin z dziećmi objętych w 2012 r. i 2013 r. stanowiły rodziny z jednym dzieckiem, co odzwierciedla aktualne tendencje demograficzne (wykres nr 3). Pozostałą część stanowiły rodziny z dwojgiem i większą liczbą dzieci.

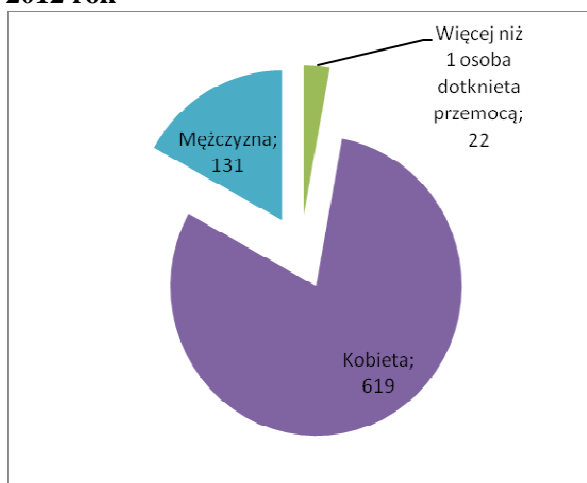

Wykres nr 3. Rodziny z dziećmi w procedurze „Niebieskie Karty”

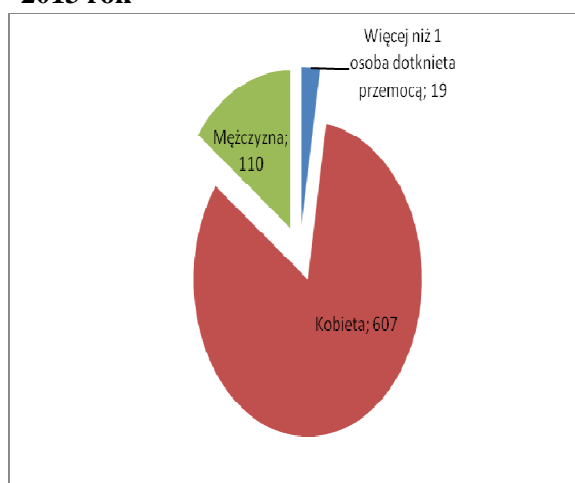
Łączna liczba dzieci w rodzinach dotkniętych przemocą, w których wszczęta i realizowana była procedura „Niebieskie Karty” w 2012 r. wyniosła 611. Rok później liczba dzieci w rodzinach minimalnie uległa zmniejszeniu do 607. Wśród wszystkich dzieci w 2012 r. 43 było wskazanych jako osoby, wobec których istnieje podejrzenie, że są dotknięte przemocą w rodzinie (wdrożona została procedura „Niebieskie Karty”), podobnie w 2013 r. takich dzieci było 45. Zarówno w 2012 i w 2013 r. stanowi to ok 7%, ogółu dzieci żyjących w rodzinach, w których poprzez procedurę „Niebieskie Karty” ujawnione zostało zjawisko przemocy.

Wśród osób, wobec których istnieje podejrzenie, że są dotknięte przemocą w rodzinie większość stanowią kobiety (wykres 4). W 2012 r. w przypadku wszczętej procedury „Niebieskie Karty” takich kobiet było 619 (80%). Odsetek ten w 2013 r. nieznacznie wzrósł do 85% (607 kobiet) przy mniejszej liczbie ogółu wszczętych procedur. Pozostałą część stanowią mężczyźni odpowiednio w 2012 r. – 131 (17%) oraz w 2013 r. – 110 (15%). Ponadto zarówno w 2012 r. jak i 2013 r. w ok. 2% założonych „Niebieskich Kart” wskazanych zostało więcej niż jedna osoba dotknięta przemocą (2012 - 22 – 2%, w 2013 r. 19 – 2,7%).

2012 rok

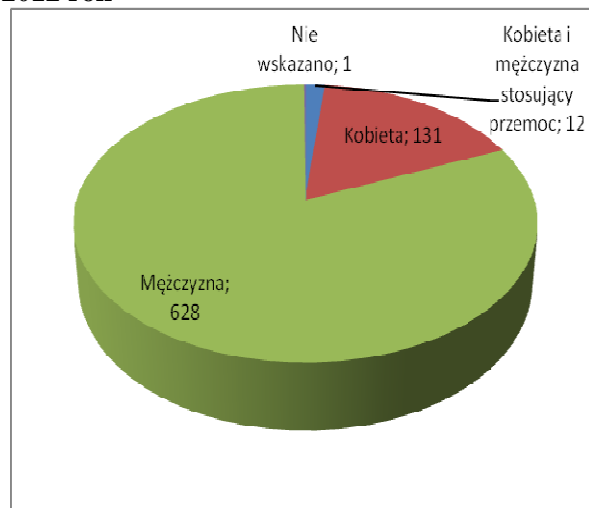

2013 rok

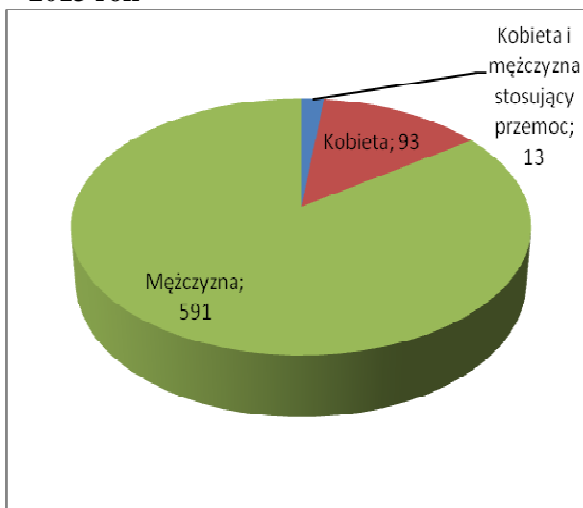

Wykres nr 4. Podział ze względu na płeć osób, wobec których istnieje podejrzenie, że są dotknięte przemocą w rodzinie

2012 rok

2013 rok

Wykres nr 5. Podział ze względu na płeć osób, co do których istnieje podejrzenie, że stosują przemoc w rodzinie.

Rozkład płci w odniesieniu do osób, co do których istnieje podejrzenie, że stosują przemoc w rodzinie jest odwrotny. W 2012 r. w 628 przypadkach, co jest równe 81% wszczętych procedur „Niebieskie Karty”, mężczyzna był wskazywany jako osoba, co do której istnieje podejrzenie, że stosuje przemoc w rodzinie. Podobny rozkład płci był w 2013 r., w 85% „Niebieskich Kart” mężczyzna oraz w 13% kobieta, byli wskazywani jako osoby stosujące przemoc w rodzinie (wykres 5).

Z danych Komendy Policji w Krakowie wynika, że wśród osób dotkniętych przemocą w rodzinach, w których funkcjonariusze Policji podejmowali interwencje i wszczynali procedurę „Niebieskie Karty”, w 2012 r. kobiety stanowiły ok. 56% ogółu, w 2011 r. było ich ok. 55%. Następną grupą osób dotkniętych przemocą w rodzinach to małoletni, czyli każde dziecko będące ofiarą lub świadkiem przemocy w rodzinie. W 2012 r. stanowili 33% natomiast w 2011 r. ok. 35% wszystkich osób wskazanych jako dotknięte przemocą w rodzinie. Wśród osób doświadczających przemocy w rodzinie wskazywani są także mężczyźni, których zgodnie z danymi Komendy Miejskiej Policji w Krakowie w 2012 r. było ok. 11%, a w 2011 r. ok. 10% ogółu osób dotkniętych przemocą w rodzinie. Natomiast już w kategorii stosujących przemoc, podobnie jak w latach ubiegłych, mężczyźni byli w 2012 r. zdecydowanie dominującą grupą, stanowiącą ok. 88% ogółu, podobnie jak w 2011 r., gdzie było ich ok. 89%. W przypadku kobiet ta kategoria przedstawia się następująco: stanowiły 11% w 2012 r. i ok. 10% w 2011 r. ogółu osób stosujących przemoc w rodzinie. Odnotowano również w 2012 r. pojedynczy przypadek stosowania przemocy ze strony osoby małoletniej, gdzie w 2011 r. takich małoletnich było 5.

Nadużywanie alkoholu to okoliczność, która często jest obecna w sytuacji stwierdzanej przemocy w rodzinie. Z danych Policji wynika, że spośród wszystkich osób stosujących przemoc w rodzinie w 2012 r. 229 osób, tj. ok. 39% w trakcie podejmowanej interwencji było pod wpływem alkoholu, z tego 161 osób, tj. ok. 70% ze względu na stan nietrzeźwości zostało doprowadzonych przez Policję do do wytrzeźwienia. W 2011 r. stosujących przemoc pod wpływem alkoholu było 265, tj. ok. 35% ogółu, z których 193, tj. ok. 73% ze względu na stan nietrzeźwości doprowadzono do wytrzeźwienia. Grupę stosujących przemoc pod wpływem alkoholu w 2012 r. podobnie jak w latach ubiegłych silnie zdominowali mężczyźni – 222, tj. ok. 97% ogółu (w 2011 r. 250, tj. ok. 94%), z których 155, tj. ok. 70% doprowadzono do wytrzeźwienia (w 2011 r. 180, tj. ok. 72%). Pozostała część to kobiety w liczbie 7, tj. ok. 3% ogółu stosujących przemoc pod wpływem alkoholu (w 2011 r. 15, tj. ok. 6%), z których 6, tj. 86% zostało doprowadzonych do wytrzeźwienia (w 2011 r. 13,

tj. ok. 87%). Opisywana sytuacja ma swoje potwierdzenie w danych Państwowej Agencji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, zgodnie z którymi szacuje się, że problem uzależnienia lub współuzależnienia od alkoholu w populacji miasta o liczebności Krakowa dotyczy 120 000 do 136 000 osób. Szacunkową liczbę osób doznających przemocy w rodzinach z problemem alkoholowym, określaną jako 2/3 dorosłych i 2/3 dzieci z powyższych rodzin, wskazuje się na poziomie 43 000 osób.

W trakcie interwencji Policji w sytuacjach przemocy w rodzinie podejmowane były czynności mające na celu izolację sprawców przemocy. Zgodnie z danymi Komendy Miejskiej Policji wynika, że w 2012 r. wobec 152 mężczyzn, tj. ok. 29% ogółu stosujących przemoc wystąpiły przesłanki uprawniające do ich procesowego odizolowania (zatrzymanie do 48 godzin do dyspozycji sądu), gdzie w 2011 r. było ich 209, tj. ok. 31% ogółu. W przypadku kobiet w 2012 r. zatrzymanie zastosowano wobec 3 osób, tj. 4% ogółu, natomiast w 2011 r. wobec 13, tj. ok. 17% ogółu stosujących przemoc.

W 2012 r. podobnie jak w 2011 r. w przypadku ok. 5% zdarzeń przemocy niezbędnym było udzielenie pomocy medycznej osobom dotkniętym przemocą. Spośród wszystkich dzieci ujawnionych w 2012 r. podczas zdarzeń przemocy w rodzinie – 7 z nich, tj. 2% (w 2011 r. 0) umieszczono u innej osoby najbliższej, w rodzinie zastępczej lub w placówce opiekuńczo-wychowawczej.

Sprawy ujawnionej przemocy w rodzinie w sytuacjach podejrzenia przestępstwa są kierowane do rozpatrzenia przez Sąd. W 2012 r. w okręgu krakowskim liczba osądzonych za czyny kwalifikujące się jako przemoc w rodzinie wg art. 2³ pkt. 2 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, wynosiła ogółem 841, w tym 651 stanowiły skazania z art. 207§1, 2 i 3 k.k. (znęcanie się fizycznie lub psychicznie nad osobą najbliższą lub nad inną osobą pozostającą w stałym lub przemijającym stosunku zależności od sprawcy albo nad małoletnim lub osobą nieporadną ze względu na jej stan psychiczny lub fizyczny). W pierwszym półroczu 2013 r. spraw związanych z przemocą było ogółem 399 w tym 327 stanowiły skazania z art. 207§1, 2, 3 k.k.

Na zakres i skalę problemu przemocy w rodzinie mogą wskazywać dane statystyczne dotyczące specjalistycznych oddziaływań pomocowych.

Spośród wszystkich działań podejmowanych przez Ośrodek Interwencji Kryzysowej w 2012 r. przemocy w rodzinie dotyczyło 18 % wszystkich interwencji, a w 2013 r. 17,5 % wszystkich interwencji.

W uzasadnionych sytuacjach Ośrodek udziela schronienia, dysponując 8 miejscami m.in. dla osób dotkniętych przemocą w rodzinie w Hostelu funkcjonującym w strukturze OIK. W 2012 r. z pobytu w Hostelu skorzystało 15 osób doświadczających przemocy w rodzinie, w 2013 r. – 20 osób.

W ramach dodatkowych oddziaływań skierowanych do osób doświadczających przemocy w rodzinie Ośrodek od wielu lat prowadzi grupy wsparcia i grupy terapeutyczne dla kobiet oraz grupy psychoedukacyjne dla dzieci ofiar przemocy w rodzinie.

W 2012 r. prowadzona była grupa terapeutyczna dla kobiet ofiar przemocy w rodzinie. Zorganizowano jednorazowy wyjazd terapeutyczny – warsztatowy dla matek z dziećmi.

---

³ Art. 2. Ilekroć w ustawie jest mowa o:

1) członku rodziny – należy przez to rozumieć osobę najbliższą w rozumieniu art. 115 § 11 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny (Dz. U. Nr 88, poz. 553, z późn. zm.¹⁾), a także inną osobę wspólnie zamieszkującą lub gospodarującą;

2) przemocy w rodzinie – należy przez to rozumieć jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie naruszające prawa lub dobra osobiste osób wymienionych w pkt 1, w szczególności narażające te osoby na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, naruszające ich godność, nietykalność cielesną, wolność, w tym seksualną, powodujące szkody na ich zdrowiu fizycznym lub psychicznym, a także wywołujące cierpienia i krzywdy moralne u osób dotkniętych przemocą.

W 2013 r. Ośrodek udzielił pomocy 630 osobom w związku z przemocą w rodzinie.

Zadanie prowadzenia ośrodka, udzielającego w ramach zadania interwencji kryzysowej schronienia oraz pomocy osobom dotkniętym przemocą, Gmina zleca w ramach umowy organizacjom pozarządowym. Działający w Krakowie Ośrodek dla Osób Dotkniętych Przemocą, prowadzony na zlecenie Gminy Miejskiej Kraków przez Caritas Archidiecezji Krakowskiej udzielał schronienia i pomocy. W kolejnych latach ze schronienia w Ośrodku skorzystała następująca liczba osób: 2011 – 120 osób, 2012 – 140 osób, 2013 – 132 osoby. Mieszkańcom Ośrodka udzielano porad specjalistycznych. W 2011 r. udzielono 2201 porad, w 2012 r. 1806 oraz 1915 porad w r. 2013. W analogicznych okresach odbyło się 585 spotkań w ramach terapii indywidualnej psychologicznej oraz 593 w 2012 r. Pracownicy Ośrodka udzielali również porady osobom nie zamieszkującym w Ośrodku. Osobom niezamieszkującym w Ośrodku w 2011 r. udzielono 823 porad, w 2012 r. udzielono 803 porady, w 2013 r. 558 porad.

Równoległe do oddziaływań skierowanych do osób dotkniętych przemocą w rodzinie MOPS realizuje również zadania skierowane do osób stosujących przemoc w rodzinie. Dla osób, co do których istnieje podejrzenie, że stosują przemoc w rodzinie w 2012 r. kierowane były działania, w tym oddziaływania korekcyjno – edukacyjne, polegające na regularnych wizytach pracowników socjalnych w miejscu zamieszkania rodziny, motywowaniu sprawców do zmiany zachowania oraz do uczestniczenia w spotkaniach grupy korekcyjno – edukacyjnej, prowadzonej przez pracowników Ośrodka. W 2012 r. w cotygodniowych spotkaniach dla osób stosujących przemoc w rodzinie udział wzięło 27 mężczyzn (w 2013 r. – 25). Ponadto mogli oni korzystać z bezpłatnych indywidualnych konsultacji psychologicznych. Oddziaływania korekcyjno – edukacyjne dla osób stosujących przemoc w rodzinie od 2013 r. są realizowane również przez Ośrodek Poradnictwa i Terapii Rodzin.

V. Wnioski.

Informacje dotyczące określenia skali zjawiska przemocy w rodzinie, sformułowane na podstawie badań realizowanych przez ośrodki badań opinii publicznej, dane zgromadzone w ramach realizacji Programu Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie oraz realizacji działań podejmowanych przez instytucje wykonujące działania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie, wskazują na możliwie istotną rozbieżność między szacowaną skalą zjawiska, a ujawnianymi sytuacjami przemocy w rodzinie.

Z uwagi na przypuszczalny rozmiar zjawiska przemocy w rodzinie oraz określony na podstawie informacji zgromadzonych przez wskazane instytucje, konieczne jest podejmowanie dalszych działań oraz poszerzanie zakresu oferowanej pomocy i wsparcia w sytuacji doświadczania przemocy w rodzinie. Ponadto w zakresie przeciwdziałania nasilaniu zjawiska oraz jego skutków, wskazane jest prowadzenie działań, mających na celu podnoszenie społecznej świadomości w zakresie reagowania na przemoc w rodzinie, zapobieganie dalszemu krzywdzeniu osób dotkniętych przemocą oraz podejmowanie działań mających na celu niwelowanie negatywnych następstw przemocy zarówno w perspektywie indywidualnej jak i społecznej. Powyższym zmianom służyć powinny działania polegające na udzielaniu bezpośredniej pomocy osobom dotkniętym przemocą i ich rodzinom, działania informacyjne i edukacyjne prowadzone przez pracowników różnych instytucji w Krakowie w tym Policji, MOPS, instytucji powołanych w do realizacji procedury „Niebieskie Karty”, kierowane zarówno do mieszkańców, społeczności lokalnej jak również do instytucji i osób, które z racji wykonywanych obowiązków mogą przyczynić się do ujawniania, przerywania przemocy i skutecznej pomocy osobom dotkniętym przemocą w rodzinie.

Ponieważ wśród osób dotkniętych przemocą w rodzinie przeważają kobiety, które stanowią 80% ogółu osób dotkniętych przemocą w rodzinie, ważne jest kierowanie jak najszerszego zakresu działań do tej grupy osób. Równie ważne jest jednocześnie uwzględnienie równoległych oddziaływań w stosunku do dzieci, które towarzyszą matkom w około połowie odnotowanych sytuacji przemocy w rodzinie. Podjęcie działań ochronnych i profilaktycznych kierowanych do najmłodszej grupy poszkodowanych przez przemoc w rodzinie powinno stanowić priorytetowy kierunek działań w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Ponadto w odniesieniu do dzieci dotkniętych przemocą w rodzinie niezbędne jest dążenie do zwiększenia nastawienia na ujawnianie zjawiska przemocy wobec dzieci oraz przygotowanie dla nich oferty pomocy specjalistycznej.

Z uwagi na wielowymiarowość zjawiska, ważnym elementem przeciwdziałania przemocy w rodzinie jest systemowe podejście do zagadnienia i interdyscyplinarna współpraca specjalistów i instytucji. Dzięki temu możliwe będzie uzyskiwanie zwiększenia pozytywnych efektów długofalowych działań.

VI. Adresaci Programu.

Adresatami Programu są:

- 1) osoby dotknięte przemocą w rodzinie,
- 2) mieszkańcy Gminy Miejskiej Kraków,
- 3) przedstawiciele instytucji zobowiązanych do działań w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

VII. Realizatorzy Programu.

- 1) Urząd Miasta Krakowa oraz miejskie jednostki organizacyjne – Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, Ośrodek Interwencji Kryzysowej, Wydział Edukacji UMK, Miejska Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych;
- 2) Organizacje pozarządowe realizujące zadania zlecone w ramach umów z Gminą Miejską Kraków m.in. Caritas Archidiecezji Krakowskiej, Stowarzyszenie „Siemacha”, Stowarzyszenie „Dobrej Nadziei”;
- 3) Organizacje pozarządowe na podstawie przepisów ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie.

VIII. Cele Programu i przedsięwzięcia planowane do realizacji.

Cel główny: Zwiększenie skuteczności przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz zmniejszenie skali tego zjawiska na terenie Gminy Miejskiej Kraków

Cele szczegółowe:

Cel 1. Aktywne i skuteczne współdziałanie Zespołu Strategicznego, Zespołów ds. działań lokalnych oraz grup roboczych.

Działania planowane do realizacji	Komórka/jednostka realizująca	Mierniki 2014 - zakres realizowanego zadania	Mierniki 2015 - zakres realizowanego zadania	Mierniki 2016 - zakres realizowanego zadania
Funkcjonowanie Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie (Zespół Strategiczny oraz 9 Zespołów ds. działań lokalnych).	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej	4 Posiedzenia Zespołu Strategicznego; 36 posiedzeń Zespołów ds. działań lokalnych; 750 powołanych grup roboczych; 2500 spotkań grup roboczych; Liczba rodzin objętych procedurą „Niebieskie karty” - 1400; Liczba osób objętych procedurą „Niebieskie Karty” – 4500.	4 Posiedzenia Zespołu Strategicznego; 36 posiedzeń Zespołów ds. działań lokalnych; 720 powołanych grup roboczych; 2000 spotkań grup roboczych; Liczba rodzin objętych procedurą „Niebieskie karty” - 1350; Liczba osób objętych procedurą „Niebieskie Karty” - 4300	4 Posiedzenia Zespołu Strategicznego; 36 posiedzeń Zespołów ds. działań lokalnych; 700 powołanych grup roboczych; 2000 spotkań grup roboczych; Liczba rodzin objętych procedurą „Niebieskie Karty” - 1300; Liczba osób objętych procedurą „Niebieskie Karty” - 4000
Wypracowane sposoby reagowania pracowników poszczególnych instytucji w sytuacji zdiagnozowania przemocy w rodzinie.	- Miejska Komenda Policji; - ochrona zdrowia; - Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej; - Wydział Edukacji; - Miejska Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych	750 wszczętych procedur „Niebieskie Karty”; - Policja – 70% - ochrona zdrowia – 1% - Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej – 25,5% - oświata – 3 % - Miejska Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych – 0,5%	720 wszczętych procedur „Niebieskie Karty”; - Policja – 69% - ochrona zdrowia – 1% - Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej – 25% - oświata – 4% - Miejska Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych – 1%	700 wszczętych procedur „Niebieskie Karty”; - Policja – 68% - ochrona zdrowia – 1,5% - Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej – 24% - oświata – 5% - Miejska Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych – 1,5%

Przewidywane efekty dla celu 1 w zakresie:

- 1) Oddziaływania Zespołu Strategicznego w zakresie wspólnie inicjowanych działań – wskaźniki realizacji celu:
  - liczba rozwiązań/uzgodnień z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie skierowanych do poszczególnych instytucji.
- 2) Oddziaływania Zespołów ds. działań lokalnych w zakresie wspólnie inicjowanych działań:
  - liczba działań podejmowanych przez członków Zespołów ds. działań lokalnych w odniesieniu do społeczności Gminy Miejskiej Kraków (np. spotkania

informacyjno – edukacyjne z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie, realizacja wspólnych projektów);

- liczba działań zainicjowanych przez Zespoły ds. działań lokalnych w celu poprawy skuteczności reagowania w sytuacji przemocy w rodzinie.

3) Zaangażowanie przedstawicieli wszystkich instytucji niezbędnych do udzielenia pomocy rodzinie dotkniętej przemocą w rodzinie:

– wskaźniki realizacji celu:

- liczba posiedzeń grup roboczych;
- liczba przedstawicieli poszczególnych instytucji biorących udział w posiedzeniach grup roboczych;
- liczba posiedzeń grup roboczych, w których udział brali przedstawiciele poszczególnych instytucji.

Opis realizacji przedsięwzięcia:

1. Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie

Na podstawie uchwały nr LXIX/1004/13 Rady Miasta Krakowa z dnia 13 marca 2013 r. w sprawie określenia trybu i sposobu powoływania i odwoływania członków Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz szczegółowych warunków jego funkcjonowania, Prezydent Miasta Krakowa zarządzeniem 1788/2013 z dnia 18 czerwca 2013 r. powołał Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie, którego skład tworzą członkowie Zespołu Strategicznego oraz 9 Zespołów ds. działań lokalnych. Zespół stanowią przedstawiciele instytucji określonych w art. 9a ust. 3 ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie tj. przedstawiciele jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, gminnej komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, Policji, oświaty, ochrony zdrowia, organizacji pozarządowych oraz kuratorzy sądowi, przedstawiciele instytucji działających w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Zadaniem Zespołu Strategicznego jest integrowanie i koordynowanie działań instytucji oraz specjalistów w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Zespół czuwa nad jednolitością działań z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz poprawnością realizacji procedury „Niebieskie Karty” oraz realizacją ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie.

Zespoły ds. działań lokalnych podejmują powyższe działania w obszarze dzielnicy, w której funkcjonują. Obszar działania Zespołów ds. działań lokalnych jest jednolity z obszarem Filii, w ramach której funkcjonuje.

2. Procedura „Niebieskie Karty”

Zgodnie z ustawą o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie w realizację procedury „Niebieskie Karty” zaangażowani są przede wszystkim przedstawiciele Policji, jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, oświaty, gminnych komisji rozwiązywania problemów alkoholowych i ochrony zdrowia. Procedurę wszczyna się wypełniając formularz „Niebieska Karta-A”, który jest przekazywany do Przewodniczącego Zespołu Interdyscyplinarnego. Z uwagi na obszar terytorialny Gminy Miejskiej Kraków osobami upoważnionymi do przyjmowania formularzy „Niebieskiej Karty – A” są Przewodniczący Zespołów ds. działań lokalnych.

Kolejnym etapem procedury jest powołanie grupy roboczej i zwołanie jej pierwszego posiedzenia, na które są zapraszani przedstawiciele instytucji zobligowanych do wszczynania procedury w sytuacji uzasadnionego podejrzenia zaistnienia przemocy w rodzinie oraz osoby

mogące podejmować działania zmierzające do udzielenia pomocy konkretnej rodzinie, dla której wszczęta została procedura.

Dokumentacja procedury „Niebieskie Karty” jest prowadzona i przechowywana w Miejskim Ośrodku Pomocy Społecznej, który zapewnia obsługę organizacyjno – techniczną dla Zespołu Interdyscyplinarnego oraz dla grup roboczych.

3. Policja

Funkcjonariusze krakowskiej Policji w ramach przeciwdziałania przemocy w rodzinie realizują procedurę „Niebieskie Karty”, podejmując działania interwencyjne mające na celu zapewnienie bezpieczeństwa osobom dotkniętym przemocą oraz wszczynają przedmiotową procedurę i podejmują przewidziane prawem czynności wobec osób podejrzewanych o stosowanie przemocy. Przedstawiciele Komendy Miejskiej Policji w Krakowie oraz poszczególnych Komisariatów Policji wchodzi odpowiednio w skład Zespołu Strategicznego i Zespołów ds. działań lokalnych przy Zespole Interdyscyplinarnym ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie. Natomiast dzielnicowi z poszczególnych Komisariatów Policji uczestniczą w posiedzeniach grup roboczych i w zależności od potrzeb określonych przez te grupy podejmują działania mające na celu zapobieganie zagrożeniom mogącym występować w rodzinie, a w szczególności monitorują stan bezpieczeństwa osób dotkniętych przemocą, dokonując systematycznych wizyt sprawdzających w miejscach ich zamieszkania.

Z uwagi na ściśle określoną przepisami rolę Policji w procedurze, jej działania są uzależnione od planowanych zmian prawnych w samej procedurze, jak i w wewnętrznych koncepcjach jej stosowania określanych przez Komendę Główną Policji.

4. Miejska Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych (MKRPA)

Miejska Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych realizuje zadania w zakresie przeciwdziałania zjawiskom przemocy na podstawie art. 41 ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi tj. udziela członkom rodzin z problemem alkoholowym pomocy psychospołecznej i prawnej, a w szczególności ochrony przed przemocą. W tym obszarze MKRPA podejmuje działania informacyjno-motywuujące. MKRPA w ramach podejmowanych czynności poprzez Zespoły Interwencyjne prowadzi rozmowy z osobami, wobec których istnieje podejrzenie, że stosują przemoc w rodzinie, na temat konsekwencji stosowania przemocy w rodzinie, oraz informuje te osoby o możliwościach podjęcia leczenia lub terapii i udziale w programach oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie.

Cel 2. Zwiększenie dostępności i skuteczności form pomocy dla osób dotkniętych przemocą w rodzinie.

Działania planowane do realizacji	Komórka/jednostka realizująca	Mierniki 2014 - zakres realizowanego zadania	Mierniki 2015 - zakres realizowanego zadania	Mierniki 2016 - zakres realizowanego zadania
Poradnictwo rodzinne psychologiczne i prawne dla osób dotkniętych przemocą w rodzinie.	-Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, - Ośrodki terapii i poradnictwa; - Inne organizacje pozarządowe na podstawie przepisów ustawy	Liczba porad - 1000 Liczba osób - 400	Liczba porad - 1000 Liczba osób - 400	Liczba porad - 1000 Liczba osób - 400

	o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie.			
Interwencja kryzysowa.	- Ośrodek Interwencji Kryzysowej, - Ośrodek dla Osób Dotkniętych Przemocą;	Liczba interwencji z uwagi na przemoc w rodzinie - 2000	Liczba interwencji z uwagi na przemoc w rodzinie - 2000	Liczba interwencji z uwagi na przemoc w rodzinie – 2000
Grupy wsparcia dla osób dotkniętych przemocą w rodzinie.	- Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, - Ośrodek Interwencji Kryzysowej, - Ośrodek dla Osób Dotkniętych Przemocą	Liczba osób - 30 Liczba grup - 3	Liczba osób - 50 Liczba grup - 5	Liczba osób - 50 Liczba grup – 5
Placówki udzielające pomocy finansowej lub schronienia osobom dotkniętym przemocą w rodzinie.	- Ośrodek Interwencji Kryzysowej; - Ośrodek dla Osób Dotkniętych Przemocą; - Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej	Liczba rodzin, którym udzielono pomocy finansowej – 150; Liczba osób, którym udzielono pomocy w formie schronienia - 130; Liczba świadczeń w formie schronienia (liczba noclegów) - 9500; Liczba osób którym udzielono pomocy w formie schronienia i pomocy finansowej – 600;	Liczba rodzin, którym udzielono pomocy finansowej – 150; Liczba osób, którym udzielono pomocy w formie schronienia - 130 ; Liczba świadczeń w formie schronienia (liczba noclegów) - 9500; Liczba osób którym udzielono pomocy w formie schronienia i pomocy finansowej – 600;	Liczba rodzin, którym udzielono pomocy finansowej – 150; Liczba osób, którym udzielono pomocy w formie schronienia - 130; Liczba świadczeń w formie schronienia (liczba noclegów) - 9500; Liczba osób którym udzielono pomocy w formie schronienia i pomocy finansowej – 600;
Praca socjalna z rodzinami dotkniętymi przemocą.	- Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej	Liczba rodzin objętych pracą socjalną z uwagi na problem przemocy w rodzinie – 700;	Liczba rodzin objętych pracą socjalną z uwagi na problem przemocy w rodzinie – 700;	Liczba rodzin objętych pracą socjalną z uwagi na problem przemocy w rodzinie – 700;

Przewidywane efekty dla celu 2.

- 1) Wzrost kompetencji osób dotkniętych przemocą w rodzinie w zakresie poszukiwania pomocy instytucjonalnej w sytuacji zaistnienia przemocy w rodzinie - wskaźniki realizacji celu:
  - odsetek osób, które na skutek podjętych działań w ramach procedury Niebieskie Karty deklarują wzrost poczucia bezpieczeństwa, poziomu wiedzy dotyczącej poszukiwania stosownej pomocy w sytuacji przemocy w rodzinie;
  - liczba osób, które skorzystały z pomocy w formie interwencji kryzysowej.
- 2) Wzrost poczucia bezpieczeństwa, poziomu wiedzy na temat mechanizmów przemocy oraz motywacji do korzystania z dostępnych form wsparcia i pomocy u osób dotkniętych przemocą w rodzinie poprzez uczestnictwo w grupach wsparcia – wskaźniki realizacji celu:
  - liczba osób, które w wyniku uczestnictwa w grupie wsparcia, które deklarują nabycie kompetencji radzenia sobie z pojawiającym się zagrożeniem przemocą w rodzinie;
  - stosunek liczby osób, które ukończyły cykl spotkań grupy wsparcia do liczby osób, które zaczęły uczestniczyć w grupie.
- 3) Poprawa funkcjonowania osób dotkniętych przemocą w rodzinie – wskaźniki realizacji celu:
  - liczba zakończonych procedur Niebieskie Karty, gdzie przemoc ustała;
  - liczba opracowanych planów bezpieczeństwa dla osoby dotkniętej przemocą w rodzinie w ramach pracy socjalnej z rodziną;
  - liczba działań zrealizowanych w ramach pracy socjalnej w związku z występowaniem przemocy w rodzinie;
  - liczba osób korzystających ze schronienia oraz pomocy w placówkach wsparcia w sytuacji doświadczania przemocy w rodzinie;
  - liczba rodzin, którym udzielono pomocy finansowej w MOPS.

Opis realizacji przedsięwzięcia:

1. Poradnictwo i terapia

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Krakowie będzie świadczył poradnictwo prawne i psychologiczne dla dorosłych osób dotkniętych przemocą w rodzinie. Ponadto ta forma pomocy będzie dostępna dla mieszkańców Krakowa w Ośrodku Interwencji Kryzysowej.

W Ośrodku dla Osób Dotkniętych Przemocą realizowana będzie pomoc psychologiczna ukierunkowana na wyjście z kryzysu oraz w zakresie wsparcia emocjonalnego, nauki umiejętności społecznych, motywowania do podjęcia stosownej terapii i leczenia.

Poradnictwo specjalistyczne będzie udzielane również w ramach Krakowskiego Telefonu Zaufania prowadzonego przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej.

Usługi terapii i poradnictwa, również dla osób dotkniętych problemem przemocy w rodzinie, będą wykonywane w ramach zadań zleconych przez Gminę Miejską Kraków podmiotom niepublicznym.

2. Interwencja kryzysowa

Zgodnie z art. 47 ustawy o pomocy społecznej „interwencja kryzysowa stanowi zespół interdyscyplinarnych działań podejmowanych na rzecz osób i rodzin będących w stanie kryzysu. Celem interwencji kryzysowej jest przywrócenie równowagi psychicznej

i umiejętności samodzielnego radzenia sobie, a dzięki temu zapobieganie przejściu reakcji kryzysowej w stan chronicznej niewydolności psychospołecznej”.

W Krakowie całodobowo działają dwie placówki udzielające pomocy w formie interwencji kryzysowej oraz całodobowego schronienia dla osób pozbawionych schronienia na skutek przemocy w rodzinie. Są nimi Ośrodek Interwencji Kryzysowej (OIK) oraz Ośrodek dla Osób Dotkniętych Przemocą (OODP).

- **Ośrodek Interwencji Kryzysowej (OIK)**

Ośrodek Interwencji Kryzysowej, ul. Radziwiłłowska 8b udziela całodobowo pomocy psychologicznej osobom doświadczającym przemocy w rodzinie. Pomoc psychologiczna odbywa się w formie kontaktu indywidualnego o charakterze interwencyjnym, a w razie potrzeby terapeutycznym.

W OIK świadczona jest pomoc psychologiczna w skrajnych formach przemocy, związanych z gwałtami małżeńskimi, zabójstwem na tle zachowań agresywnych w rodzinie oraz w sytuacji nadużycia seksualnego dziecka. Proponowana pomoc związana jest z terapią zaburzeń pourazowych.

W uzasadnionych przypadkach Ośrodek zabezpieczy osoby doświadczające przemocy w rodzinie poprzez zaoferowanie tymczasowego schronienia w Hostelu OIK. Ośrodek dysponuje 8 miejscami, które przeznaczone są dla kobiet z dziećmi, które doświadczają przemocy w rodzinie oraz osób, które znajdują się w sytuacji kryzysowej czasowo uniemożliwiającej pobyt w środowisku rodzinnym.

- **Ośrodek dla Osób Dotkniętych Przemocą (OODP)**

Ośrodek dla Osób Dotkniętych Przemocą, os. Krakowiaków 46 jest prowadzony na zlecenie Gminy Miejskiej Kraków przez Caritas Archidiecezji Krakowskiej. Świadczy usługi dla osób dotkniętych przemocą w rodzinie. Dysponuje 40 miejscami schronienia. W Ośrodku osoby dotknięte przemocą w rodzinie mają możliwość uzyskania całodobowego schronienia i natychmiastowej specjalistycznej pomocy psychologicznej, prawnej i socjalnej.

3. Grupy wsparcia dla osób dotkniętych przemocą w rodzinie.

Grupa wsparcia dla osób dotkniętych przemocą w rodzinie jest formą pomocy skierowaną do osób, które doświadczały lub doświadczają przemocy w rodzinie. Członkowie grupy poprzez uczestnictwo będą świadczyć sobie wzajemne wsparcie i pomoc, mając możliwość relacjonowania własnych doświadczeń, sytuacji przemocy, dzielić się użytecznymi informacjami, jednocześnie nawiązując kontakt z innymi osobami mającymi podobne doświadczenie. Grupy wsparcia będą prowadzone przez pracowników MOPS, OIK, OODP lub organizowane we współpracy powyższych instytucji. Grupa wsparcia dla osób dotkniętych przemocą w rodzinie będzie miała charakter półotwarty, tzn. na każdym etapie mogą dołączać nowi uczestnicy.

Ponadto dodatkową formą wsparcia jest grupa terapeutyczna skierowana do kobiet uczestniczących wcześniej w grupie wsparcia. Zajęcia grupy terapeutycznej są ściśle związane z urazowymi doświadczeniami z doznawanej przemocy, mają na celu pomagać osobom doświadczającym przemocy wyjść z izolacji społecznej, uzyskać wiedzę na temat mechanizmów przemocy, zredukować objawy stresu pourazowego, odbudować poczucie własnej wartości i szacunku, poprzez tworzenie zdrowych, nie opartych na zależności relacjach z ludźmi oraz przy uzyskaniu większego wglądu we własne postawy, zachowania i emocje.

4. Praca socjalna

Pracownicy socjalni Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej realizują pracę socjalną z rodzinami dotkniętymi przemocą. Podejmowane oddziaływania mają na celu zapewnienie bezpieczeństwa członkom rodziny, rozwiązywanie problemów związanych z przemocą w rodzinie oraz niesienie pomocy w zmianie funkcjonowania rodziny, w taki sposób, by jej członkowie mogli żyć w środowisku wolnym od przemocy.

Praca socjalna z rodziną dotkniętą przemocą realizowana jest przede wszystkim poprzez działania pracownika socjalnego mające na celu wsparcie osoby doświadczającej przemocy w rodzinie przez przeprowadzanie rozmów wzmacniających, motywowanie do korzystania z pomocy innych specjalistów (psycholog, prawnik), towarzyszenie osobie w rozwiązywaniu trudnych sytuacji pojawiających się podczas pracy nad problemem.

W stosunku do osób stosujących przemoc w rodzinie realizowane są działania zmierzające do zmiany zachowania, mające na celu ochronę zagrożonych członków rodziny. Pracownicy socjalni spotykają się w miejscu zamieszkania z osobami stosującymi przemoc w rodzinie, przeprowadzają rozmowy uświadamiające wagę problemu stosowania przemocy, wpływu krzywdzenia na innych członków rodziny, konsekwencji prawnych stosowania przemocy. Ponadto kierują do otrzymania specjalistycznej pomocy (psycholog, leczenie uzależnień) w tym motywują do uczestnictwa w grupie korekcyjno – edukacyjnej.

Cel 3. Zmiana sposobu funkcjonowania osób stosujących przemoc w rodzinie

Działania planowane do realizacji	Komórka/ jednostka realizująca	Mierniki 2014 - zakres realizowanego zadania	Mierniki 2015 - zakres realizowanego zadania	Mierniki 2016 - zakres realizowanego zadania
Działania korekcyjno – edukacyjne skierowane do osób stosujących przemoc w rodzinie.	- Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej; -organizacje pozarządowe oraz organizacje przewidziane do realizacji zadań w ramach trybu współpracy;	Liczba osób - 50;	Liczba osób - 55;	Liczba osób – 60;
Działania w ramach procedury „Niebieskie Karty” skierowane do osób, wobec których istnieje podejrzenie, że stosują przemoc w rodzinie.	Instytucje realizujące procedurę „Niebieskie Karty”	Liczba wypełnionych „Niebieskich Kart – D” - 450	Liczba wypełnionych „Niebieskich Kart – D” - 450	Liczba wypełnionych „Niebieskich Kart – D” - 450

Przewidywane efekty dla celu 3:

Zmiana zachowania i prezentowanych postaw w zakresie przemocy w rodzinie przez osoby stosujące przemoc w rodzinie na zachowania nie powodujące krzywdy członków rodziny – wskaźniki realizacji celu:

- stosunek liczby osób, które ukończyły pełen cykl spotkań grupy korekcyjno – edukacyjnej do liczby osób, które rozpoczęły uczestnictwo w grupie;
- liczba zrealizowanych spotkań grupy korekcyjno – edukacyjnej;
- liczba indywidualnych spotkań konsultacyjno – diagnostycznych dla osób stosujących przemoc w rodzinie;
- liczba wszystkich osób, stosujących przemoc w rodzinie, które zaprzestały stosowania przemocy w rodzinie.

Opis realizacji przedsięwzięcia:

1. Program korekcyjno-edukacyjny dla osób stosujących przemoc w rodzinie

Prowadzenie oddziaływań korekcyjno – edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie jest realizacją zadań własnych powiatu wynikających z ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie. Załącznik do niniejszego Programu określa założenia merytoryczne Programu korekcyjno-edukacyjnego dla osób stosujących przemoc w rodzinie, które zostały opracowane na podstawie „Wytucznych do tworzenia modelowych programów korekcyjno – edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie” stanowiących załącznik nr 2 do Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz na podstawie „Rekomendacji w zakresie realizacji oddziaływań korekcyjno – edukacyjnych w stosunku do osób stosujących przemoc w rodzinie” opracowanych przez specjalistów Wydziału Polityki Społecznej Małopolskiego Urzędu Wojewódzkiego w Krakowie.

Zadanie realizowane przez MOPS. Możliwość realizacji przez organizacje pozarządowe oraz organizacje przewidziane do realizacji zadań w ramach trybu współpracy.

2. „Niebieska Karta – D”

Posiedzenia grup roboczych realizowane w ramach procedury „Niebieskie Karty”, są organizowane osobno dla osób, co do których istnieje podejrzenie, że są dotknięte przemocą w rodzinie oraz dla osób, wobec których istnieje podejrzenie, że stosują przemoc w rodzinie. Z osobami podejrzewanymi o stosowanie przemocy w rodzinie przeprowadzane są rozmowy mające na celu ukazać sytuację w rodzinie, wskazać zachowania przemocowe, które są niedopuszczalne w stosunku do innych osób oraz zaproponować możliwe formy pomocy w celu korygowania powyższych zachowań. Z osobą, wobec której istnieje podejrzenie, że stosuje przemoc w rodzinie członkowie grupy roboczej wypełniają „Niebieską Kartę – D”, weryfikując sytuację przemocy w rodzinie, określając z wezwanym obraz sytuacji przemocy w rodzinie.

Cel 4. Zwiększenie zaangażowania mieszkańców Krakowa odnośnie zjawiska przemocy rodzinie

Działania planowane do realizacji	Komórka/ jednostka realizująca	Mierniki 2014 - zakres realizowanego zadania	Mierniki 2015 - zakres realizowanego zadania	Mierniki 2016 - zakres realizowanego zadania
Działania informacyjno – edukacyjne skierowane do ogółu społeczności lokalnej i środowisk zagrożonych	- Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, - Ośrodek dla Osób Dotkniętych Przemocą,	Liczba spotkań informacyjno – edukacyjnych ze społecznością lokalną - 30; Liczba konferencji prasowych - 1	- Liczba spotkań informacyjno – edukacyjnych ze społecznością lokalną - 30; - Liczba konferencji prasowych - 1;	- Liczba spotkań informacyjno – edukacyjnych ze społecznością lokalną - 30; -Liczba konferencji

wystąpieniem zjawiska przemocy w rodzinie.	- Ośrodek Interwencji Kryzysowej, - inne instytucje realizujące Program.		- Liczba seminariów/ konferencji dot. przemocy w rodzinie - 1	prasowych – 1; - Liczba seminariów/ konferencji dot. przemocy w rodzinie - 1
--	---	--	--	--

Przewidywane efekty dla celu 4:

- 1) Wzrost wrażliwości mieszkańców Krakowa na niepokojące sygnały płynące z otoczenia, mogące świadczyć o zaistnieniu zjawiska przemocy w rodzinie – wskaźniki realizacji celu:
  - liczba potwierdzonych zgłoszeń o podejrzeniu przemocy w rodzinie płynących od mieszkańców Krakowa.
- 2) Nabycie wiedzy o sposobach reagowania w sytuacji przemocy w rodzinie - wskaźniki realizacji celu:
  - liczba osób uczestniczących w spotkaniach informacyjno – edukacyjnych;
  - liczba przekazanych ulotek informujących o możliwych formach pomocy oraz rozdysponowanych plakatów informujących o realizowanym Programie.

Opis realizacji przedsięwzięcia:

Działania informacyjno - edukacyjne skierowane do ogółu społeczności lokalnej oraz instytucji pozarządowych działających na rzecz mieszkańców Gminy, mają na celu docieranie do społeczności Krakowa. Dzięki nim możliwe jest informowanie o realizowanym Programie, przekazywanie treści mających na celu uwrażliwienie na zjawisko przemocy, przekazywanie informacji o formach specjalistycznej pomocy możliwej do uzyskania na terenie Krakowa w sytuacji przemocy w rodzinie. Działania realizowane będą poprzez:

- 1) prowadzenie w MOPS strony internetowej poświęconej przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie na terenie Gminy Miejskiej Kraków,
- 2) umieszczenie na stronie internetowej Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Krakowie, Ośrodka dla Osób Dotkniętych Przemocą, w Portalu Edukacyjnym miasta Krakowa informacji na temat działań podejmowanych w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie,
- 3) umieszczanie informacji na temat Programu w mediach,
- 4) organizację corocznej konferencji prasowej podsumowującej działania w ramach Programu,
- 5) kolportaż plakatów i ulotek informacyjnych na terenie Gminy Miejskiej Kraków, docieranie do księży z terenu Gminy,
- 6) przekazywanie informacji na temat Programu instytucjom działającym na terenie miasta m.in.: rady dzielnic, parafie, placówki służby zdrowia, placówki kulturalne, kościoły i związki wyznaniowe;
- 7) organizowanie spotkań ze społecznością lokalną (pikniki, spotkania plenerowe, imprezy promujące model rodziny bez przemocy),
- 8) organizowanie w szkołach spotkań informacyjno – edukacyjnych dla rodziców,
- 9) organizowanie spotkań informacyjno – edukacyjnych dot. zjawiska przemocy dla zainteresowanych księży z terenu Gminy,
- 10) działalność medialna mająca na celu zwiększanie świadomości społecznej dot. zjawiska przemocy (udzielanie wywiadów dla lokalnych rozgłośni),

11) promowanie i wdrażanie prawidłowych metod wychowawczych w stosunku do dzieci w rodzinach zagrożonych przemocą w rodzinie.

W ramach działań informacyjno – edukacyjnych wskazana jest współpraca z jednostkami pomocniczymi Gminy Miejskiej Kraków w celu efektywnego docierania z powyższymi treściami do jak najszerszej grupy odbiorców.

Cel 5. Zapewnienie działań pomocowych wobec dzieci doświadczających przemocy w rodzinie i niwelowanie jej skutków.

Działania planowane do realizacji	Komórka/jednostka realizująca	Mierniki 2014 - zakres realizowanego zadania	Mierniki 2015 - zakres realizowanego zadania	Mierniki 2016 - zakres realizowanego zadania
Działania zmierzające do zapewnienia bezpieczeństwa, pomocy i wsparcia dzieciom ofiarom przemocy w rodzinie poprzez tworzenie grup wsparcia, grup psychoedukacyjnych oraz programów profilaktycznych dla dzieci.	- Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej; - Ośrodek dla Osób Dotkniętych Przemocą; - Ośrodki terapii i poradnictwa;	Liczba dzieci w rodzinach dotkniętych przemocą - 650; Liczba grup - 2; Liczba dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej w oparciu o art. 12a - 2	Liczba dzieci w rodzinach dotkniętych przemocą - 650; Liczba grup – 2; Liczba dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej w oparciu o art. 12a - 2	Liczba dzieci w rodzinach dotkniętych przemocą - 650; Liczba grup – 2; Liczba dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej w oparciu o art. 12a - 2

Przewidywane efekty dla celu 5:

Poprawa funkcjonowania dzieci w rodzinach, w których doszło do zjawiska przemocy – wskaźniki realizacji celu:

- liczba Niebieskich Kart, w których jako osoby dotknięte przemocą wskazane są dzieci;
- liczba dzieci umieszczonych u osób najbliższych, w rodzinie zastępczej lub w placówkach opiekuńczo - wychowawczych w oparciu o art. 12a;
- liczba grup psychoedukacyjnych dla dzieci;
- liczba osób uczestniczących w spotkaniach grup psychoedukacyjnych dla dzieci.

Opis realizacji przedsięwzięcia:

1. Grupy psychoedukacyjne dla dzieci oraz programy profilaktyczne dla dzieci.

Grupa psychoedukacyjna dla dzieci dotkniętych przemocą w rodzinie to forma pomocy skierowana do dzieci, które bezpośrednio doświadczyły przemocy w rodzinie lub były jej świadkami. Celem oddziaływań kierowanych do dzieci będzie podniesienie świadomości problemu przemocy w rodzinie, zmniejszenie ryzyka dziedziczenia i powielania zachowań przemocowych poza rodziną, zwiększenie kompetencji społecznych, kształtowanie pozytywnego obrazu własnej osoby, umiejętności nazywania i wyrażania uczuć.

W ramach spotkań grupy uczestnicy podejmą pracę nad własnymi emocjami, rozumieniem własnych przeżyć, nauczą się reagować na sytuacje przemocy w rodzinie, wyrażać adekwatnie własne emocje oraz komunikować się bez przemocy. Oddziaływania grupowe pomogą dziecku w nabywaniu umiejętności dobrego kontaktu interpersonalnego,

przełamania izolacji społecznej i poczucia wyobcowania. Ta forma pomocy wpłynie na zwiększenie poczucie bezpieczeństwa, poczucie kontroli nad przebiegiem wydarzeń oraz będzie uczyła radzenia sobie ze stresem i agresją.

2. Zapewnienie bezpieczeństwa dziecku.

Ustawa o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (art. 12a ust. 1 i 3⁴) w sytuacji zagrożenia życia lub zdrowia dziecka zakłada możliwość umieszczenia małoletnich u niezamieszkujących wspólnie osób najbliższych, w rodzinie zastępczej lub w placówce opiekuńczo - wychowawczej. Powyższą decyzję może podjąć pracownik socjalny wspólnie z funkcjonariuszem Policji oraz lekarzem lub ratownikiem medycznym lub pielęgniarką. Jest to istotną formą zapewnienia bezpieczeństwa dzieciom, pozwalającą odizolować je od osób stosujących przemoc w rodzinie.

Cel 6. Zwiększenie wiedzy na temat reagowania w sytuacji przemocy w rodzinie, wśród pracowników instytucji i organizacji pomagających w sytuacji zaistnienia przemocy w rodzinie.

Działania planowane do realizacji	Komórka/ jednostka realizująca	Mierniki 2014 - zakres realizowanego zadania	Mierniki 2015 - zakres realizowanego zadania	Mierniki 2016 - zakres realizowanego zadania
Współpraca między instytucjami realizującymi działania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie.	- Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, - Ośrodek dla Osób Dotkniętych Przemocą, - Ośrodek Interwencji Kryzysowej, - inne instytucje realizujące Program.	Liczba utworzonych / zaktualizowanych baz danych - 1; Liczba uczestników oddziaływań info – edu - 200;	Liczba utworzonych / zaktualizowanych baz danych - 1; Liczba uczestników oddziaływań info – edu - 200;	Liczba utworzonych / zaktualizowanych baz danych - 1; Liczba uczestników oddziaływań info – edu – 200;

Przewidywane efekty dla celu 6:

Poprawa współpracy między instytucjami realizującymi zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie – wskaźniki realizacji celu:

- liczba instytucji na terenie Gminy Miejskiej Kraków, reagujących w sytuacji zaistnienia przemocy w rodzinie;
- liczba działań, projektów, inicjatyw realizowanych we współpracy z innymi instytucjami;

⁴ Art. 12a

1. W razie bezpośredniego zagrożenia życia lub zdrowia dziecka w związku z przemocą w rodzinie pracownik socjalny wykonujący obowiązki służbowe ma prawo odebrać dziecko z rodziny i umieścić je u innej niezamieszkującej wspólnie osoby najbliższej, w rozumieniu art. 115 § 11 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny (Dz. U. Nr 88, poz. 553, z późn. zm.6)), w rodzinie zastępczej lub w placówce opiekuńczo-wychowawczej. (...)

3. Decyzję, o której mowa w ust. 1, pracownik socjalny podejmuje wspólnie z funkcjonariuszem Policji, a także z lekarzem, lub ratownikiem medycznym, lub pielęgniarką. Przepisy art. 59810, art. 59811 § 3 i art. 59812 § 1 zdanie pierwsze ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. - Kodeks postępowania cywilnego stosuje się odpowiednio.

- liczba spotkań informacyjno – edukacyjnych, konsultacyjnych zorganizowanych dla innych instytucji.
- liczba szkoleń zorganizowanych dla realizatorów procedury „Niebieskie Karty”;
- liczba uczestników szkoleń dla członków grup roboczych;
- liczba uczestników szkoleń dla członków Zespołu Strategicznego oraz Zespołów ds. działań lokalnych;
- liczba seminariów zorganizowanych dla profesjonalistów z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie;
- liczba uczestników seminariów.

Opis realizacji przedsięwzięcia:

Realizacja zadania będzie polegała na podnoszeniu świadomości w zakresie zjawiska przemocy w rodzinie zarówno wśród przedstawicieli instytucji zobowiązanych do podejmowania działań mających na celu udzielenie osobom dotkniętym przemocą stosownej pomocy, jak i wśród mieszkańców Krakowa.

Działania są podejmowane przez wszystkich realizatorów Programu i skierowane do przedstawicieli instytucji zaangażowanych w realizację zadań z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Mają na celu zacieśniać możliwości współpracy między instytucjami oraz przekazywać informacje z realizacji Programu. Ponadto mogą mieć charakter spotkań inicjujących lub rozszerzających współpracę w celu wypracowywania propozycji nowych, wspólnych rozwiązań w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz w zakresie pracy z rodzinami dotkniętymi przemocą.

W ramach powyższych działań przewidywana jest organizacja:

- a) konferencji lub seminariów tematycznych skierowanych do przedstawicieli instytucji,
- b) spotkań informacyjno – edukacyjnych dla poszczególnych grup zawodowych m.in.: pedagogów, prokuratorów, kuratorów sądowych, lekarzy i pielęgniarek, księży. W czasie spotkań zostaną przedstawione zagadnienia dotyczące zjawiska przemocy w rodzinie, działań podejmowanych w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie na terenie Gminy Miejskiej Kraków,
- c) szkoleń z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie,
- d) wspieranie wymiany doświadczeń między profesjonalistami,
- e) promowanie dobrych praktyk w działaniach pomocowych w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Ponadto działające na zlecenie Gminy Miejskiej Kraków ośrodki terapii i poradnictwa w miarę pozyskiwanych środków będą realizować szkolenia i warsztaty skierowane do profesjonalistów. Celem tych oddziaływań jest poprawa sytuacji dzieci krzywdzonych na terenie Gminy Miejskiej Kraków przez edukację różnych grup profesjonalistów: kuratorów sądowych, pracowników socjalnych, pedagogów szkolnych, nauczycieli, policjantów poprzez podniesienie kompetencji uczestników w zakresie diagnozy zjawiska, skutecznej interwencji, rozwijanie umiejętności praktycznych oraz umiejętności pracy z rodziną dotkniętą przemocą.

Wydział Edukacji UMK, realizując Program w ramach swoich kompetencji podejmował będzie działania mające na celu propagowanie obowiązujących wytycznych, procedur, szkoleń, konferencji, informowanie o instytucjach, osobach i możliwościach udzielania pomocy. W placówkach podległych Wydziałowi dystrybuowane będą materiały promujące Program. W celach informacyjnych udostępniony będzie portal edukacyjny Miasta Krakowa.

Wydział Edukacji UMK będzie koordynował współpracę Miejskich Poradni Psychologiczno – Pedagogicznych z innymi instytucjami realizującymi zadania w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Sukcesywnie będą przekazywane do szkół informacje o konieczności organizowania szkoleń, kampanii informacyjnej dla rodziców, a także o roli szkoły w procedurze „Niebieskie Karty”, ze szczególnym uwzględnieniem kwestii systemowego wprowadzania tematu przemocy w rodzinie do szkoleniowych rad pedagogicznych. W szczególny sposób uwzględnione zostanie działanie mające na celu zmianę postaw przez dyrektorów szkół w zakresie źle pojmowanej ochrony wizerunku w kontekście procedury „Niebieskie Karty”.

W prowadzonych corocznie szkoleniach dla dyrektorów szkół będzie uwzględniany moduł dotyczący różnych aspektów przemocy w rodzinie.

Ponadto wspierane będą działania systemowe w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie skierowane do dzieci i młodzieży, nauczycieli, psychologów i pedagogów.

Działania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie będą realizowane również przez kuratorów sądowych, którzy w czasie sprawowania dozoru w sprawach związanych z przemocą w rodzinie, korzystając z nadanych im uprawnień (m.in. na podstawie Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 26.02.2013 r. w sprawie sposobu wykonywania obowiązków i uprawnień przez kuratorów sądowych w sprawach karnych wykonawczych) podejmują działania mające na celu wychowawcze oddziaływanie na skazanego oraz ochronę osób dotkniętych przemocą w rodzinie przed dalszym ich krzywdzeniem.

Kuratorzy nawiązują ścisłą współpracę z Policją i instytucjami zaangażowanymi w pomoc osobom pokrzywdzonym oraz sprawcom przemocy. W sprawach związanych z popełnieniem przestępstwa polegającego na użyciu przemocy lub groźby bezprawnej, kuratorzy sądowi przesyłają informację o oddaniu skazanego pod dozór do jednostki Policji właściwej ze względu na miejsce stałego pobytu skazanego oraz podejmują ścisłą współpracę w celu ograniczenia zjawiska przemocy w rodzinie. Skutkuje to natychmiastową reakcją na ponowne zachowania przemocowe ze strony sprawców oraz udzielaniem pomocy osobom pokrzywdzonym w sytuacji zagrożenia ich życia lub zdrowia.

W ramach realizacji obowiązków określonych w ustawie o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie kuratorzy uczestniczą w posiedzeniach Zespołu Interdyscyplinarnego oraz w grupach roboczych powoływanych do realizacji procedury „Niebieskie Karty”.

W ramach działań planowanych do realizacji z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie, kuratorzy będą dążyć do zacieśniania współpracy między poszczególnymi służbami świadczącymi pomoc i zajmującymi się problematyką przemocy w rodzinie oraz włączania kuratorów oraz pracowników Sądu i Prokuratury w akcje i konferencje szkoleniowe mające na celu przeciwdziałanie przemocy w rodzinie oraz ograniczanie zjawiska na terenie Gminy Miejskiej Kraków.

IX. Monitorowanie i sprawozdawczość.

Każda z instytucji odpowiedzialnych za realizację Programu ma obowiązek gromadzić dane sprawozdawcze z realizacji Programu w zakresie ją obowiązującym.

Jednostka odpowiedzialna za koordynowanie realizacji Programu jest zobowiązana raz na rok (w terminie do 30 marca każdego roku) dokonać analizy realizacji Programu w oparciu o dane za rok poprzedzający, przekazane przez jednostki realizujące Program.

Monitorowanie realizacji Programu odbywać się będzie poprzez sprawozdawczość dokonywaną w oparciu o wskaźniki działań określone w Programie.

Ponadto w celu oceny skuteczności oddziaływań Programu, poprawy prowadzonych oddziaływań zostanie wprowadzona ankieta ewaluacyjna dla beneficjentów Programu.

X. Skutki finansowe realizacji Programu.

Program jest realizowany w ramach obowiązków ustawowych każdej ze wskazanych wyżej instytucji. Szacunkowy roczny koszt realizacji Programu w Gminie Miejskiej Kraków wyliczony na podstawie działań planowanych do realizacji w 2014 r., wynosi 2 430 000 zł.

Program korekcyjno – edukacyjny dla osób stosujących przemoc w rodzinie

1. Cel Programu

Celem oddziaływań korekcyjno – edukacyjnych jest zmiana zachowań i postaw osób stosujących przemoc w rodzinie. W odniesieniu do rodziny, w której dochodzi do przemocy cel ten jest realizowany poprzez osiągnięcie celów szczegółowych:

- 1) przerwanie przemocy w rodzinie;
- 2) nabycie przez sprawców umiejętności funkcjonowania bez stosowania przemocy w rodzinie;
- 3) nabycie wiedzy czym jest przemoc;
- 4) poznanie przez sprawców konsekwencji zachowań przemocowych wobec członków rodziny;
- 5) nabycie umiejętności komunikowania się w rodzinie, wyrażania własnych uczuć;
- 6) poznanie sposobów rozwiązywania konfliktów w rodzinie bez używania przemocy;
- 7) nabycie umiejętności panowania nad własnymi emocjami.

2. Adresaci Programu

Adresatami Programu są osoby stosujące przemoc w rodzinie, będące mieszkańcami Gminy Miejskiej Kraków.

3. Finansowanie Programu

Program jest finansowany z dotacji na prowadzenie oddziaływań korekcyjno – edukacyjnych przekazywanych przez Małopolski Urząd Wojewódzki. Środki finansowe przeznacza się na:

- 1) wynagrodzenie kadry prowadzącej oddziaływanie korekcyjno – edukacyjne;
- 2) obsługę organizacyjną Programu;
- 3) materiały do prowadzenia zajęć;
- 4) szkolenie i doskonalenie kadry prowadzącej;
- 5) wynagrodzenie kadry współpracującej w ramach Programu;
- 6) superwizje dla prowadzących oddziaływanie korekcyjno – edukacyjne oraz współpracujących w ramach Programu.

Możliwe jest także uzyskiwanie dofinansowania z innych źródeł m.in. w ramach środków Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii.

4. Miejsce realizacji i organizacja zajęć

Zajęcia grupy korekcyjno – edukacyjnej są realizowane w lokalu wskazanym przez MOPS poza godzinami przyjęć Klientów (po godzinie 15.30) i udzielania poradnictwa dla osób dotkniętych przemocą w rodzinie.

Pełen cykl obejmuje 40 spotkań po 2 godziny dydaktyczne, realizowanych w czasie cotygodniowych spotkań.

5. Prowadzący grupę korekcyjno – edukacyjną

Grupa korekcyjno – edukacyjna jest prowadzona przez 2 osoby – kobietę i mężczyznę posiadających kwalifikacje do prowadzenia grupy zgodne z kryteriami kwalifikacji

określonymi w Rozporządzeniu MPiPS z dnia 22 lutego 2011 r. w sprawie standardu podstawowych usług świadczonych przez specjalistyczne ośrodki wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie, kwalifikacji osób zatrudnionych w tych ośrodkach, szczegółowych kierunków prowadzenia oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych wobec osób stosujących przemoc w rodzinie oraz kwalifikacji osób prowadzących oddziaływania korekcyjno-edukacyjne (Dz. U. Nr 50, 259 z dnia 8 marca 2011 r.)

6. Rekrutacja do Programu

Do udziału w Programie mogą być rekrutowane osoby, wobec których istnieje podejrzenie, że stosują przemoc w rodzinie, zostały zmotywowane przez pracowników socjalnych MOPS w ramach prowadzonej pracy socjalnej lub skierowane przez członków grupy roboczej w ramach realizowanej procedury „Niebieskie Karty”, przedstawiciele sądów i innych instytucji mających kontakt z osobami stosującymi przemoc w rodzinie, w tym organizacje pozarządowe. Po skierowaniu do uczestnictwa w programie korekcyjno – edukacyjnym osoba jest indywidualnie konsultowana przez prowadzących grupę, którzy decydują o zakwalifikowaniu do udziału w grupie korekcyjno – edukacyjnej.

Grupa korekcyjno - edukacyjna przeznaczona jest dla mężczyzn, wobec których istnieje podejrzenie, że stosują przemoc w rodzinie lub skazanych przez sąd z uwagi na stosowanie przemocy w rodzinie. Grupa ma charakter otwarty tzn. w trakcie jej pracy mogą dołączyć nowi uczestnicy.

Do udziału w grupie korekcyjno-edukacyjnej nie są kwalifikowane osoby uzależnione od alkoholu, które nie pozostają w terapii uzależnień oraz osoby chorujące psychicznie.

Oddziaływania korekcyjno – edukacyjne są realizowane również dla kobiet, wobec których istnieje podejrzenie, że stosują przemoc w rodzinie lub skazanych przez sąd z uwagi na stosowanie przemocy w rodzinie. Oddziaływania są realizowane w formie indywidualnych spotkań z uczestniczkami przez osoby prowadzące grupę korekcyjno – edukacyjną. W trakcie spotkań realizowane są treści Programu z uwzględnieniem indywidualnej sytuacji i predyspozycji osób w nich uczestniczących oraz niezbędnej intensywności spotkań pozwalających na realizację treści Programu.

Informacja o Programie jest zamieszczona na stronie internetowej MOPS.

7. Teoretyczne założenia Programu

Oddziaływania korekcyjno – edukacyjne opierają się na zagadnieniach teoretycznych łączących elementy podejścia do problematyki przemocy z perspektywy „Programu z Duluth”, podejścia skoncentrowanego na rozwiązaniach, modelu komunikacji bez przemocy oraz z uwagi na role rodzinne uczestników, zawiera elementy „szkoły dla rodziców”.

8. Diagnoza uczestników

Diagnoza uczestników Programu prowadzona jest w ramach spotkań indywidualnych oraz po zakwalifikowaniu do uczestnictwa w grupie korekcyjno – edukacyjnej w ramach spotkań grupy.

Wstępna diagnoza stanowi jednocześnie o zakwalifikowaniu osoby do udziału w grupie, jest dokonywana na spotkaniach indywidualnych przed przystąpieniem do uczestnictwa w grupie. Obejmuje 2 do 3 spotkań indywidualnych prowadzącego grupę z kandydatem do grupy i jest dokumentowana w formie pisemnej.

Diagnoza pogłębiona jest dokonywana przez prowadzących grupę w trakcie uczestnictwa w spotkaniach grupy korekcyjno – edukacyjnej, między 15 a 25 spotkaniem lub w przypadku oddziaływań realizowanych w stosunku do kobiet, w czasie realizowanych spotkań indywidualnych. Jest dokumentowana w formie pisemnej i stanowi dokumentacji prowadzonych oddziaływań.

9. Zasady uczestnictwa w Programie

Po zakwalifikowaniu do uczestnictwa w Programie uczestnik podpisuje z prowadzącym grupę korekcyjno - edukacyjną kontrakt, w którym wyraża zgodę na:

- 1) przetwarzanie danych osobowych, w celu możliwości wymiany informacji między instytucjami zajmującymi się pomocą rodzinie uczestnika;
- 2) kontakt prowadzących grupę z członkami rodziny uczestnika;
- 3) na monitorowanie sytuacji rodzinnej uczestnika w trakcie uczestnictwa w grupie oraz do 3 lat po jej zakończeniu.

Ponadto w kontrakcie określone są zasady uczestnictwa w Programie obejmujące zobowiązania do:

- 1) zaprzestanie stosowania przemocy;
- 2) systematyczności uczestnictwa w spotkaniach grupy;
- 3) zachowania abstynencji od alkoholu i substancji psychotropowych w okresie uczestnictwa w grupie;
- 4) respektowania zasad uczestnictwa w spotkaniach indywidualnych oraz spotkaniach grupy a także szanowania uczestników i prowadzących grupę.

10. Treści Programu

Praca w ramach programu korekcyjno – edukacyjnego koncentruje się na osiągnięciu zasadniczego celu czyli zmianie zachowań i postaw osób stosujących przemoc w rodzinie. Służą temu 4 podstawowe obszary, w których skupia się praca z osobami stosującymi przemoc w rodzinie:

- 1) edukacja na temat kulturowo-obyczajowych zjawisk wspierających i przeciwstawiających się przemocy oraz konfrontowanie ze stereotypami promującymi przemoc;
- 2) promocja wartości i idei wspierających godność osoby, dobro rodziny, równość płci oraz prawa kobiet i dzieci, a także odpowiedzialność za osobiste decyzję i gotowość ochrony słabszych;
- 3) stosowanie procedur behawioralno-poznawczych w celu korygowania postaw i zachowań związanych z przemocą;
- 4) uczenia umiejętności konstruktywnej komunikacji interpersonalnej oraz samokontroli.

Ponadto zgodnie z rekomendacjami treści edukacyjne poruszane w Programie obejmują następującą tematykę:

- a) społeczno-kulturowe źródła i okoliczności towarzyszące przemocy domowej,
- b) problemy władzy i kontroli w relacjach międzyludzkich planowanie i rozwijanie samokontroli,
- c) alkohol i patologia życia,
- d) komunikacja interpersonalna,
- e) promocja pozytywnych standardów i wartości,
- f) przemoc seksualna,
- g) dzieci, przemoc i wychowanie,
- h) tolerancja i szacunek wobec osób starszych i niepełnosprawnych.

11. Monitoring i ewaluacja

Oddziaływania w ramach Programu wiążą się z jednoczesnym prowadzeniem działań monitorujących uczestników i ich rodzin, co jest elementem kontroli prawidłowości prowadzenia oddziaływań. Monitoring jest prowadzony przez prowadzących grupę oraz przez przedstawicieli instytucji, kierujących osoby do uczestnictwa w grupie. Ponadto prowadzący

grupę mają obowiązek dokonania ewaluacji każdego uczestnika po zakończeniu uczestnictwa w Programie.

Monitoring obejmuje:

- 1) monitorowanie procesu grupowego przez prowadzących grupę oraz uczestników grupy;
- 2) monitorowanie przez pracownika socjalnego funkcjonowania uczestnika w środowisku rodzinnym w okresie uczestnictwa w Programie;
- 3) badanie przez prowadzących efektywności Programu po jego zakończeniu przez ankietę dot. zakresu realizowanych treści Programu wypełnianą przez osobę, która ukończyła cykl spotkań;
- 4) po zakończeniu udziału w programie korekcyjno – edukacyjnym, monitorowanie przez okres 3 lat funkcjonowania uczestników Programu w środowisku rodzinnym.

Monitoring realizowany jest przez pracowników MOPS we współpracy z przedstawicielami instytucji pozostających w kontakcie z uczestnikami grupy (kuratorzy, dzielnicowi policji), którzy ukończyli udział.

12. Zakończenie Programu

Ukończenie przez uczestnika udziału w Programie jest potwierdzone wydaniem stosownego zaświadczenia. Za osobę, która ukończyła udział w grupie uważa się osobę, która uczestniczyła w 100% zajęć grupowych przewidzianych w Programie lub w przypadku kobiet, udział we wszystkich spotkaniach obejmujących treści Programu. Wymiar zajęć jest uwzględniany w zaświadczeniu.

Po ukończeniu pełnego cyklu spotkań klient nadal może uczestniczyć w spotkaniach grupy lub spotkaniach indywidualnych z prowadzącymi grupę.